

О. де Бальзак «Гобсек»

1. Історія створення.

"Небезпеки безпутного життя"(1830) -- історія розпаду дворянської родини де Ресто. Образи Анастасі де Ресто і Максима де Трая були об'єктами критики. І якби не добрий Гобсек, дітям Анастасі загрожувало б зубожіння. Гобсек віддав молодому Ернесту де Ресто майно, необхідне для шлюбу, за що Анастасі добивалась для лихваря дворянського звання.

"Батечко Гобсек"(1835). -- головний герой Гобсек і повість закінчувалася описом затхлої комори вмираючого лихваря.

"Гобсек"(1842) --- відображено страшне спотворення людини владою золота. Навіть ім'я героя у перекладі символічне - "живоїд". Живоїд – це людина, яка наживається на інших або жорстоко з ними поводить

2. Жанр. Повість

3. **Дія у повісті** відбувається взимку у 1829—1830р. Це Франція періоду останніх років правління Бурбонів напередодні Липневої буржуазної революції 1830 р.

4. **Композиція.** Рамкова композиція: оповідання в оповіданні. Адвокат Дервіль розповідає графині де Гранльє історію, яка стосується самого початку його кар'єри і може змінити погляд вищого кола паризького суспільства на положення Ернеста де Ресто, в якого закохана Камілла де Гранльє.

5. **Твір входить до «Етюдів про звичай» («Сцени приватного життя »).** Тут змальоване соціальне явище («влада золота», яка стає найголовнішою у суспільстві), досліджена "історія людського серця" (втрата істинних життєвих орієнтирів Гобсеком) та "історія суспільства" (в якому «золото — духовна сутність»).

6. **Тема:** зображення впливу «золотого мішка» на внутрішній світ людини.

7. **Ідея:** гроші - не винні, оскільки вони тільки умовність, яку вигадали люди; важливо хто ними володіє та з якою метою використовує.

8. **Конфлікт:** почуття - розум, буржуазне суспільство - талановита особистість.

9. **Система образів.** Адвокат та нотаріус Дервіль, віконтеса де Гранльє та її донька Камілла, лихвар Гобсек, швея Фанні Мальво, Анастасі де Ресто, її чоловік – граф де Ресто та син Ернест де Ресто, Максим де Трай

10. Біографія Гобсека

- ✓ Ім'я: *Жан-Естер Ван Гобсек*
- ✓ Дата народження: *1740 р.*
- ✓ Місце народження: *передмістя Антверпена*
- ✓ Місце проживання: *Париж, вулиця де Гре*
- ✓ Мати: *єврейка*
- ✓ Батько: *голландець*
- ✓ Дитинство: *у 10 років - юнга на кораблі*
- ✓ Життєві випробування: *«раптові кошмари, несподівані події, романтичні невдачі, безмежні утіхи, голод, розтоптане кохання, набуте, втрачене і знов набуте багатство, безліч смертельних небезпек»; учасник громадянської війни у США, корсар, золотошукач*
- ✓ Сімейний стан: *неодружений, дітей не має*
- ✓ Родичі: *сестра, онука сестри - Сара ван Гобсек, її донька - Возник*
- ✓ Основне заняття: *лихвар*
- ✓ Статки: *«його багатство зберігалось, мабуть, у банківських склепах. Він сам стягав гроші по векселях, бігаючи по всьому Парижу»*

11. Портрет Гобсека.

Лице: «місячний лик»; «жовтава блідість скидалася на колір срібла, з якого облупилася позолота»; «риси здавалися відлитою в бронзі»; глибокі зморшки «мережать» його обличчя; «густі чорні брови».

Волосся: гладеньке, акуратно причесане, «із сивиною попелясто-сірого кольору».

Очі: «жовті, як у куніці», «майже без вій», «боялися світла»; «дашок старого кашкета надійно захищав очі від світла».

Ніс: «гострий», «подовбаний на кінчику віспою, скидався на свердлик».

Губи: «тонкі, як у алхіміків або старих карликів, зображених на картинах Рембрандта».

Голос: «тихий, лагідний», Гобсек «ніколи не сердиться»; говорить про гроші «тоненьким голоском, схожим на звук флейти», в яку забули вставити мундштук.

Вік: угадати неможливо, бо здається, чи то він «завчасу постарів, чи задумав до похилого віку зберегти молодість».

12. Будинок Гобсека

Живе Гобсек у «похмурому, вологому будинку без подвір'я, всі вікна якого виходять на вулицю»; у довгий коридор виходять двері кімнат, схожих на монастирські келії, освітлені малесенькими віконцями.

«Дім та його мешканець (Гобсек) пасували один до одного — як ото скеля та приліплена до неї устриця».

Його кімната, де все було охайне і потерте, починаючи з зеленого сукна на письмовому столі - до килима над ліжком, скидалася на холодну оселю самотньої старої діви. Узимку головешки в каміні, завжди присипані купкою попелу, диміли, ніколи не розгоряючись полум'ям.

13. Епітети, які характеризують Гобсека: *глитай, лихвар, людина-автомат, людина-вексель, золотий ідол, привид помсти, докір сумління, скнара, філософ, справжній удав, створіння нище, створіння иляхетне, філософ зі школи циніків, старий малюк, жмикрут, казкове страховище, фантастичний ідол, голландець, гідний пензля Рембрандта.*

14. Життєвий кодекс Гобсека

«Незрушне лише одне почуття, яким нас наділила природа, — інстинкт самозбереження».

«Найтривкіша з усіх насолод — марнославство. Марнославство — це наше "я"».

«Щастя знаходить той, хто вміє застосувати свої здібності за будь-яких обставин».

«Щастя або в сильних емоціях, які підточують наше життя, або в розмірених заняттях».

«Я не вірю нічому».

«Повсюди точиться боротьба між бідними і багатими вона неминуча. Отож краще самому визискувати, ніж дозволяти, щоб визискували тебе».

«Для того, хто мусив пристосовуватися до різних суспільних мірок, усякі ваші переконання та правила моралі — пусті слова».

«А влада і втіха — хіба не основи нашого нового суспільного ладу?»

«Я досить багатий, щоб купувати людську совість».

«Я володію світом, не стомлюючи себе, а світ не має наді мною ніякої влади».

«У мене погляд, як у Господа Бога, я зазираю в душі».

«Я читаю в серцях, від мене ніщо не сховається».

«Усі людські пристрасті, розпалені зіткненням інтересів у вашому нинішньому суспільстві, проходять переді мною, і я влаштовую їм огляд..., вивчаючи усі потаємні пружини, що рухають людством».

15. Філософія Гобсека – «філософія золота»

«З усіх земних благ варто домагатися тільки...золота».

«У золоті зосереджені всі сили людства».

«Задовольнити марнославство — «найтривкішу з усіх насолод» — можна тільки золотом».

«Щоб здійснити свої примхи, ми потребуємо часу, засобів і зусиль... у золоті все це є в зародку...»

«Хіба можуть у чомусь відмовити тому, в чиїх руках мішок із золотом?.. Я міг би, якби захотів, володіти найпрекраснішими жінками і купувати чиї завгодно пестоці».

«Я досить багатий, щоб купувати людську совість, щоб управляти міністрами»

«Життя— це машина, яку приводять у рух гроші».

«Золото — ось душа вашого нинішнього суспільства».

16. Позитивні та негативні риси характеру

Позитивні	негативні
Працелюбність, гострий розум, феноменальна пам'ять, прозорливість, скромність, енергія, самовладання, комерційний досвід, знання психології людини.	Корисливий, скупий; живе подвійним життям, удаючи із себе майже злидаря; боїться оточуючих, підозрює в кожній людині злодія; заручник власної жадібності; жалюгідний, егоїст.

17. Вчинки Гобсека, що свідчать про ницість і шляхетність.

Ніцисть	Шляхетність
<p>Поняття «обов'язок», «мораль», «переконання» вважає пустими словами, бо керується в житті не високими принципами, а корисливими інтересами; відмовився від усіх своїх рідних, розглядає родинні стосунки як загрозу для свого багатства; живе подвійним життям, удаючи із себе майже злидаря, приховує, що багатий, бо боїться оточуючих, підозрює в кожній людині злодія; вистежує свою здобич, добре знає людські слабкості й вади і використовує їх для власного збагачення; скував свої бажання лихварським аскетизмом, веде злиденне життя, обмежуючи себе у всьому, щоб не витратити кошти, тобто став заручником власної жадібності; відчуває протиприродне задоволення, спостерігаючи егоїстичні пристрасті людей, що ведуть їх до розорення та загибелі;</p> <p>у своєму маніякальному прагненні до збагачення не хещує жодною, навіть найменшою, можливістю отримати зиск хоч би жахливою для людини ціною; живе з усвідомленням безмежної влади над людьми, вважаючи себе майже Богом, який має право судити їх та карати;</p> <p>утратив людську подобу, перетворившись на людину-вексель, що автоматично накопичує гроші, розгубив усі притаманні людям природні почуття.</p> <p>як фінансовий хижак (глитай, сухоглот, скнара) — страшний, як людина — жалюгідний</p>	<p>У фінансових справах виявляє своєрідну «чесність», бо користується лише дозволеними з точки зору закону методами («найчесніша людина в Парижі», за словами Дервіля); завжди виконує взяті на себе зобов'язання і вимагає цього ж від своїх клієнтів;</p> <p>має глибокий аналітичний розум, здатний оцінити рівень будь-якої особистості; пройшов сувору життєву школу, власним розумом, хитрістю сам усього досяг у житті;</p> <p>цінує в людях працелюбність, чесність, порядність (Дервіль, Фанні), співчуває тим, хто живе відповідно до своїх можливостей;</p> <p>надає Дервілю фінансову допомогу (кредит під достатньо низькі відсотки), бо цінує його прагнення досягти успіху в житті власними силами;</p> <p>справедливо засуджує тих, хто бездумним прагненням до насолоди руйнує не лише власне життя, але завдає шкоди близьким людям;</p> <p>неперевершений психолог, глибоко розуміє людей, вміє читати в їхніх душах, прогнозувати їхні вчинки; знавець і цінитель краси, мистецтва, має вишуканий художній смак, переважаючи в цьому навіть аристократів, має сильний характер і здатен захистити атасну гідність (епізод з Максимом де Траєм, коли Гобсек був готовий стрілятися з ним через образу)</p>

18. Ставлення Гобсека до інших героїв

Дервіль	поважає, підтримує
Фанні Мальво	співчуває
Анастасі де Ресто	цинічно карає
граф де Ресто	розуміє, допомагає
Ернест де Ресто	підкується
Максим де Трай	зневажає

19. Підсумок життя Гобсека. Самотність, агонія у будинку повному загниваючих продуктів. Повна деградація особистості. Починав лихварем, а закінчив змикрутом. В Мороці Нічого зник філософ, цинік, старий малюк, казкове страховище. Залишилися тисячофранкові білети, гора коштовностей і подарунків, дух тління і гнилизни, огидних запахів.

20. Риси реалізму та романтизму у повісті

Риси реалізму	Риси романтизму
опис життя Франції 1829-1830 рр. (історична конкретика); точність деталей; докладний опис фінансових дій; типовість ситуацій; соціально-побутова характеристика героїв.	самотність головного героя; минуле Гобсека - загадка; Гобсек - сильна та незвичайна особистість; грандіозні масштаби діяльності Гобсека; винятковий розум Гобсека, його романтичний світогляд.

Джерела

- Гузь О. О. Орієнтовне поурочне планування уроків світової літератури. 10 клас. Академічний рівень. Бальзак//Зарубіжна література в школах України, 2010. - № 7-8, С.37-52
- Давиденко Г.Й. Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури XIX-поч. XX ст.- К.: Центр учбової літератури, 2009. – С.131-141, 248-251
- Ионкис Г.Э. О. де Бальзак. Кн. для учащихся с. классов сред. шк. – М.: Просвещение, 1988
- Ковбасенко Ю . І. Світова література: Підручн. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів (академічний рівень, профільний рівень). — К .: Грамота, 2010.
- Наливайко Д.С., Шахова К.О., Волощук Є.В. та ін. Світова література: підручник для 10 класу (академічний, профільний рівень). - Видавництво: Генеза, 2010
- Хроменко І.А. “А душу твою люблю”. Уроки портрети та літературні вечори в школі. – Тернопіль: Мандрівець, 2003. – С.112-127
- Пронкевич О.В. Зарубіжна література: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Пед. преса, 2003.
- Сутула О.В., Тригуб І.А. Орієнтовне планування уроків світової літератури. Бальзак // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 2010. - № 9. – С. 26-38